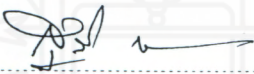

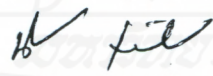
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร
ชื่อและนามสกุล นางสาวรรณี แสนสุข
วิชาเอก บริหารสาธารณสุข
สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา เพ็ญศิริินภา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรมชนรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2559

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุลี ทองวิเชียร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา เพ็ญศิริินภา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรมชนรัตน์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน

ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร

ผู้วิจัย นางสาวรณิ แสนสุข **รหัสนักศึกษา** 2575000456 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา เพ็ญศิริรักษา (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์
บรมชนรัตน์ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 2) ปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจ และแรงสนับสนุนทางสังคม ในการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ของ อสม. และ 3) อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจ และแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ของ อสม.

ประชากร คือ อสม. จังหวัดยโสธร จำนวน 10,822 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 891 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ของ อสม. อยู่ในระดับมาก 2) อสม.ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 40-49 ปี สถานภาพสมรส แล้ว การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ระยะเวลา เป็น อสม. เฉลี่ย 11.70 ปี เคยผ่านการอบรม และศึกษาความรู้ด้านโรคเบาหวาน มีแรงจูงใจ และแรงสนับสนุนทางสังคมในการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน อยู่ในระดับมาก และ 3) ปัจจัยด้านเพศ การอบรมพัฒนาศักยภาพ แรงจูงใจ และแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ของ อสม. โดยร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยละ 53.7 ดังนั้นจึงควรพัฒนาหลักสูตรอบรม อสม. ต่อเนื่อง ร่วมกับเสริมสร้างแรงจูงใจ ให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Thesis title: Factors Affecting Performance in Diabetes Surveillance, Prevention and Control of Village Health Volunteers in Yasothon Province

Researcher: Mrs. Suwannee Sansook; **ID:** 2575000456;

Degree: Master of Public Health; **Thesis advisors:** (1) Dr. Nittaya Pensirinapa, Associate Professor; (2) Dr. Chawthip Boromthanarat, Assistant Professor;

Academic year: 2015

Abstract

This survey research aimed to: (1) examine the level of operations; (2) study personal factors, motivation and social support in the operations; and (3) study the influence of personal factors, motivation and social support, all in diabetes surveillance, prevention and control undertaken by village health volunteers (VHVs) in Yasothon province.

The study was undertaken in a sample of 891 VHVs, selected by using the systematic random sampling method, out of all 10,822 VHVs in the province. Data were collected using a questionnaire with the reliability value of 0.94. Descriptive statistics and multiple regression were used in data analysis.

The results showed that: (1) the level of diabetes surveillance, prevention and control performed by VHVs was at a high level; (2) most of the VHVs were female, aged 40–49 years, and married, having completed elementary school, working as farmers, having an average monthly income of less than 5,000 baht, having served as VHVs for 11.70 years, on average, and having participated in a study visit and training on diabetes; their motivation and social support for diabetes surveillance prevention and control was at a high level; and (3) gender, capacity development training, motivation, and social support had a positive relationship with VHVs' diabetes surveillance, prevention and control efforts; and all such factors could predict 53.7% of their performance. The findings have illustrated that VHVs should receive regular training, motivation, and support for their performance in diabetes surveillance, prevention and control.

Keywords: Diabetes surveillance, Prevention and control, Village health volunteer

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา เพ็ญศิริรักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ช่อทิพย์ บรรณรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนช่วยเหลือไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ห่วงใย เอื้ออาทร แก่ผู้ศึกษาด้วยดีเสมอมา พร้อมทั้งเป็นกำลังใจ ให้ผู้ศึกษาได้มีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาค้นคว้า พินิจอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาได้อย่างราบรื่น จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ด้วยความรักและเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ตรวจสอบความตรงและแก้ไขเครื่องมือการวิจัย รวมทั้งขอบพระคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดยโสธร ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชน ทั้งระดับตำบล อำเภอและระดับจังหวัด เพื่อนร่วมงาน และพี่น้องอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร ที่ได้ให้ความกรุณาและเล็งร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ จนสำเร็จผลลงได้ด้วยดีตลอดมา และท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ ครอบครัวอันเป็นที่รัก เพื่อนร่วมงาน ที่เป็นกำลังใจในการศึกษาและการทำวิจัยครั้งนี้มาโดยตลอด

สุวรรณณี แสนสุข

กุมภาพันธ์ 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ประเด็นปัญหาการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
กรอบแนวความคิดในการทำวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์ในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	12
การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคเบาหวาน	17
บทบาทของอสม. ในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน	21
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
รูปแบบการวิจัย	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
จริยธรรมในการวิจัย	46
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	48
แรงจูงใจในการดำเนินงานของ อสม.	51
แรงสนับสนุนทางสังคมในการดำเนินงานของ อสม.	52
การดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน	53
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ของ อสม.	55
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปการวิจัย	60
อภิปรายผล	62
ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	78
ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายชื่อ	79
ข แบบสอบถาม	88
ประวัติผู้วิจัย	101

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ค่าระดับน้ำตาล การแปลผล และคำแนะนำ	20
ตารางที่ 3.1 การคำนวณขนาดตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดยโสธร	43
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (n = 891).....	48
ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับแรงงูใจในการดำเนินงาน ภาพรวมและรายด้าน (n = 891)	51
ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับแรงสนับสนุนทางสังคมในการดำเนินงาน ภาพรวม และรายด้าน (n = 891)	52
ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน ภาพรวม(n = 891).....	53
ตารางที่ 4.5 จำนวน ร้อยละ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร จำแนกตามระดับการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน รายด้าน (n = 891).....	54
ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกัน โรคเบาหวาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	55
ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล แรงงูใจ แรงสนับสนุนทางสังคม กับการดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกันโรคเบาหวาน ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน	57
ตารางที่ 4.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกันโรคเบาหวาน ของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	58

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 6

